

Cassandra

Dorothy Baker

Cassandra

Vertaling Harm Damsma & Niek Miedema

Nieuw Amsterdam Uitgevers

Oorspronkelijke titel *Cassandra at the Wedding*. New York Review Book,
New York

© 1962 Dorothy Baker

© 1990 Howard Baker, Joan Fry, Ellen Rupp

Published by special arrangement with Houghton Mifflin Harcourt
Publishing Company

© 2014 Nederlandse vertaling Harm Damsma & Niek Miedema /
Nieuw Amsterdam Uitgevers

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto omslag © Getty Images

NUR 302

ISBN 978 90 468 1697 4

www.nieuwamsterdam.nl/dorothybaker

CASSANDRA
SPREEKT

I

Ik had tegen ze gezegd dat ik de eenentwintigste vrij kon zijn en de tweeëntwintigste naar huis zou komen. (Juni.) Maar het liep allemaal vlotter dan verwacht, want op de eenentwintigste had ik al om tien uur 's ochtends alle tentamens nagekeken, van een cijfer voorzien en ingeleverd op het secretariaat, waarna ik terugging naar mijn appartement, waar ik me zo ongericht, zo rusteloos voelde dat ik mijn plannen herzag. Het is maar vijf uur rijden van de universiteit naar de ranch, als je een beetje doorrijdt tenminste, en niet om de honderd kilometer een tussenstop maakt om een verse jus te drinken, zoals Judith en ik de eerste twee jaar van onze studie altijd deden, of steeds stopt bij een cafeetje, zoals we later deden, toen we hadden geleerd hoe we voor ouder dan eenentwintig konden doorgaan terwijl we nog geen twintig waren. Zoals gezegd, als je flink doorrijdt, kun je met een beetje goeie wil in vijf uur vanuit Berkeley bij onze ranch zijn, en de reden dat we vroeger nooit zo'n haast hadden was dat we ons geleidelijk moesten voorbereiden op het leven thuis en ons enigszins moesten wapenen tegen het drievoudige welkom dat ons te wachten stond, van onze oma, onze moeder en onze vader, die op drie verschillende manieren zielsveel van ons hielden. Wij hielden ook van hen, op zes verschillende manieren, maar toch haast-

ten we ons altijd langzaam als we naar huis gingen.

Het was niet drievoudig meer, dat welkom. Onze moeder is drie jaar geleden overleden (veel te jong, al betwijfel ik of zij dat zelf ook vond) en zou er daarom op Judiths bruiloft niet bij zijn. In tegenstelling tot ikzelf. Als ik zou gaan, en ik moest wel natuurlijk, dan zou ik daar heel zichtbaar en in een officiële hoedanigheid aanwezig zijn, als enige bruidsmisje namens de bruid. Ze had me per brief gevraagd en ik had haar geen duidelijk antwoord gegeven omdat ik nogal gereserveerd ben, vooral op bruiloften, maar ik had wel gezegd dat ik op de tweeëntwintigste thuis zou komen en ik had me onbewust al vrijgemaakt op de eenentwintigste, wat de langste dag van het jaar is. Toen ik weer thuiskwam nadat ik de tentamens op het secretariaat had afgegeven, liep ik wat doelloos rond door het appartement, keek een paar keer in de ijskast, zo koud, zo wit, zo leeg, en nog vaker uit het grote raam op het westen, naar de baai met de gevangenseilanden, en die ongelooflijke brug eroverheen. Ongelooflijk, maar toch was ik erin gaan geloven doordat ik er zo vaak naar had gekeken, en het grootste deel van de winter had hij er bij vlagen behoorlijk aantrekkelijk uitgezien. Bijna onweerstaanbaar soms, maar dat gold ook voor mijn psychotherapeut, en je kon ze wel zo'n beetje tegen elkaar wegstrepen.

Ik liep naar buiten, bleef staan op de veranda om alles op een rijtje te zetten. Dat het nu warm zou zijn thuis, smoorheet, weldadig heet, dat het fijn zou zijn om de hond weer te zien en de nieuwe poes, en mijn vader en mijn oma. En mijn zusje Judith.

De brug zag er weer prachtig uit. Hij lag in de zon en kreeg daardoor iets van de aantrekkingskracht van een helder oplichtend bordje met **UITGANG** in zo'n afgeladen, bedompte collegezaal waarin je, zoals ik zo vaak doe, zit te luisteren naar

een verhandeling die van elke brille verstokken is. Colleges kunnen nu eenmaal niet allemaal briljant zijn, je kunt ze best uitzitten en ervan opsteken wat ervan op te steken valt, en ook al licht het bordje met **UITGANG** nog zo aantrekkelijk op, je kunt het best negeren. Bovendien heeft mijn gids mij verzekerd dat ik in diepste wezen helemaal niet iemand ben die springt. Dat is niks voor mij. Ik ben meer iemand die zich voorstelt hoe het zou zijn als, een rusteloos iemand, en ik denk dat ik, terwijl ik die brug stond op te nemen, al die tijd wel wist dat er alle kans was dat ik naar huis zou gaan, volgens uitnodiging de bruiloft van mijn zusje zou bijwonen, haar zou helpen met de haakjes en ritssluitingen van wat ze maar aan ging trekken, het bruidsboekje zou vasthouden wanneer zij de ring kreeg, door haar neus of aan haar vinger, al naar gelang waar ze hem wilde hebben, en zou zwijgen wanneer het een kwestie was van nu losbarsten of inderdaad voorgoed zwijgen. Ik zou naar alle waarschijnlijkheid gaan en alles doen wat een bruidsmisje behoort te doen. Ik zou mijn rol waarschijnlijk dānsend vervullen.

Ik kende de bruidegom niet eens, maar wist alleen dat hij een doctoraalstudent medicijnen was die ze in New York had ontmoet en dat hij Lynch heette, of misschien zelfs Finch. Ja. Finch. John Thomas Finch. Waar zou ze die vogel hebben ontmoet?

Ik liep weer naar binnen, deed de deur op slot en trok met het koord het gordijn voor het raam op het westen dicht. Ik had voor dit semester genoeg van dat uitzicht gezien. Ik drentelde wat rond, kwam uit bij mijn bureau en keek naar het vel papier dat in mijn schrijfmachine zat, te weten bladzijde zevenenvijftig van de kladversie van mijn scriptie, mijn indrukken van de Franse roman, oftewel mijn sprong in het academische diepe. Ik knipte mijn lamp aan, mijn zo eindeloos opnieuw

afgestelde bureaulamp, las wat er zoal stond op bladzijde zevenenvijftig en barstte in lachen uit, niet omdat wat er stond zo amusant was, maar omdat het van dat fröbelwerk was, dat schrijven van een scriptie zodat ik lerares kon worden in plaats van schrijfster, vooral als zo'n scriptie dan uitgerekend over schrijvers gaat, en wel hedendaagse, voornamelijk vrouwen, en nog jonge vrouwen ook, niet veel ouder dan ikzelf, die ik meedogenloos uitmolk om mijzelf aan een scriptie te helpen. Ik zou het eigenlijk liever andersom hebben gezien, dat ik de schrijfster was en al die anderen hun scripties over mij zouden schrijven, maar ik heb een bijzonder probleem in die zin dat mijn moeder schrijfster was, de auteur van twee romans, drie toneelstukken en een flink aantal filmscenario's, allemaal behoorlijk bekend, en het valt voor het kind van een schrijfster niet mee om zelf schrijver te worden. Ik zou niet weten waarom dat zo is, maar het is zo. Het heeft ermee te maken dat je niet steeds vergeleken wilt worden. En niet met haar wilt wedijveren, of kunt wedijveren, en ook niet van haar naam wilt profiteren. Niet dat ik iets tegen mijn moeder heb. Ik hield van haar, tenminste dat denk ik, maar mijn moeder is nog maar drie jaar dood, bijna drie jaar, en ik wacht liever een redelijke tijd om het daarna eens te proberen. Of niet te proberen. Eerst maar eens die belachelijke scriptie afmaken en die stoplaptitel halen.

Ik trok het vel papier uit de schrijfmachine, verfrommelde het, gooide het in de prullenmand naast het bureau, schudde de andere zesenvijftig vellen net zo lang heen en weer tot de randen mooi recht lagen, stopte ze in een dossiermap en vervolgens in de bovenste la van het bureau, en deed de beschermhoes over de typemachine. Als er tijdens mijn afwezigheid vanwege de bruiloft brand zou uitbreken in het appartement, zou de wereld voor altijd verstoken blijven van wat ik met zo

veel moeite te berde trachtte te brengen over de hedendaagse Franse romans van in feite meisjes en een paar jongens. Maar er zou geen brand uitbreken. En wanneer ik terugkwam zou ik ongetwijfeld het verfrommelde vel papier uit de prullenmand halen, het gladstrijken en woord voor woord overtikken, en dapper verdergaan. Over twee weken, misschien maar één week.

Het was me steeds duidelijker dat ik van plan was te gaan en niet van plan was nog een nacht in mijn appartement door te brengen, althans niet de komende nacht. Daarvoor waren er allerlei aanwijzingen: ik haalde de lakens van mijn bed en stopte die in een waszak, ik drapeerde de loper over de toetsen van de piano, een piano die voor de helft van mij was maar die ik sinds Judith, van wie de andere helft was, naar New York was vertrokken nog nauwelijks had aangeraakt, zoals ze dat noemen. Ik had de loper negen maanden geleden op de toetsen moeten leggen en de klep moeten afsluiten. Er lag ergens een sleutel.

Maar ik nam niet de moeite ernaar te gaan zoeken en om drie uur die middag was ik al halverwege en zat ik in zo'n cafeetje, een van die waar we vroeger altijd stopten. Er was airconditioning en het was er vrij donker, en in mijn hand had ik een glas citroenkwest met een scheutje wodka, rekening houdend met het feit dat mijn oma er een hekel aan heeft als iemands adem naar drank ruikt, vooral bij vrouwen. Ik ben erg gesteld op mijn oma, dat zijn we allebei, en ik had voordat ik de stad uit reed een doos kersenbonbons voor haar gekocht. Die lagen nu buiten in de kofferbak van de auto te smelten terwijl ik hier in die koude kroeg juist een beetje stevigheid zat op te doen en zat te hopen dat ik die bonbons niet boven op de doos met de jurk had gelegd, de jurk die ik had gekocht voordat ik de stad uit reed en op een van mijn oma's rekeningen

had laten zetten, iets wat ze me regelmatig op het hart drukte te doen. Het was een witte jurk, vermoedelijk wel geschikt voor de bruiloft. Dat laatste hoefde ik me trouwens helemaal niet af te vragen, want hij was heel eenvoudig, elegant en prijzig, en zou absoluut bij geen enkele gelegenheid misstaan en mijn oma, met haar hoge normen, zou dat in één oogopslag zien en het op prijs stellen dat ik haar die eer had bewezen. Ze had graag dat jonge vrouwen er een beetje aardig uitzagen, dat zei ze heel vaak, en of dat er iets mee te maken had weet ik niet, maar ik had al tien jaar voordat ze in zwang kwamen een voorkeur ontwikkeld voor sweaters. En ook voor gymshoenen, en als ik oma een beetje kende, zou ze deze jurk prachtig vinden. Het zou een hele opluchting voor haar zijn, en bovendien hield het haar rekening actief.

Ik liet mijn blik afdwalen naar de ruimte achter de bar en zag mijn gezicht in een blauwe spiegel tussen twee planken met flessen. De flessen zagen er alleszins vertrouwd uit, maar het gezicht herkende ik niet een-twee-drie, vooral, denk ik, omdat ik daar geen behoefte aan had. Ik heb al heel wat te stellen gehad met dat gezicht.

Maar even later keek ik toch weer, ik kon het gewoon niet laten, en deze keer mocht ik van mezelf weten wie het was. Het was het gezicht van mijn zusje Judith, die me niet uitgesproken aanstaarde, maar wel bedachtzaam naar me keek, zoals ze altijd deed wanneer ze op het punt stond me iets te vragen, bijvoorbeeld of ik haar wilde klokken met de stopwatch terwijl zij vierhonderd meter zwom, of een dressing wilde proeven om haar te vertellen welk ingrediënt ze was vergeten, of de grap over de herder en de zeemeermin wilde uitleggen. Typisch van die dingen die een jonger zusje vraagt aan een oudere zus, en ik vond het allemaal best, al was ik dan nauwelijks ouder. We scheelden maar elf minuten. Zo stond het op onze geboorte-

bewijzen. Degene die Cassandra heette was 50 gram zwaarder en elf minuten ouder dan degene die Judith heette.

Met een krachtige wilsinspanning dwong ik het gezicht tussen de drankflessen op te houden dat van Judith te zijn en het mijne te worden. Mijn eigen, vertrouwde gezicht, het gezicht van een vlotte jonge vrouw die een lerarenopleiding volgt, die bezig is met een scriptie, die lief is voor haar oma, die een dag eerder naar huis gaat in plaats van een dag later of de dag die ze had aangekondigd, en die iets fatsoenlijks heeft meegenomen om aan te trekken. Maar elke keer dat ik het toevallig in een spiegel zie, kan dat gezicht me de kriebels geven, vooral op momenten zoals dit, wanneer ik alleen ben, en wel moet erkennen dat het echt het mijne is, omdat er niemand anders is die ik ermee op kan zadelen.

Ik hief mijn glas en zei: 'Proost, Narcissus,' en het was bepaald niet de eerste keer dat ik de verkeerde naam opgespeld kreeg, al was het nooit eerder deze geweest. In ons geval weigeren veel mensen überhaupt om zich op een naam vast te pinnen. 'Wie van de twee ben jij?' vragen ze, en als ik dan zeg dat ik Cassandra ben zeggen ze stevast dat ze dat al dachten, wat ze ook zouden hebben gezegd als het Judith was geweest die zei dat ze Judith was. En trouwens ook als het Judith was geweest die zei dat ze Cassandra was, of Cassandra die zei dat ze Judith was. Dan zouden ze ook zeggen dat ze dat al dachten. Wij waren dat al op heel jonge leeftijd beu. We trokken dan ook nooit dezelfde kleren aan. Ik was uit principe slonzig, zodat Judith er verzorgd bij kon lopen, waarop ze prompt vergaten wie van de twee de verzorgde was, en ze alsnog moesten vragen wie wie was. En wij het ze alsnog moesten vertellen. Stomvervelend.

Ik dronk mijn glas citroenkwest leeg en schoof een paar barkrukken op, naar een plek waar de kassa direct zicht op de

spiegel blokkeerde, maar een man die weer een paar krukken verderop zat vatte mijn verplaatsing op als behoefte aan gezelschap en bood me, heel aardig, iets te drinken aan. Ik was al van plan geweest er nog eentje te nemen, of had me in elk geval al zitten afvragen of nog eentje de rest van de rit koeler of warmer zou maken, en als je eenmaal begonnen bent je zoiets af te vragen heb je eigenlijk al besloten er nog eentje te nemen. Maar door dit aanbod werd dat anders. Het deed me beseffen dat ik ergens naar onderweg was en dat ik verder moest, in plaats van aan te pappen met een wildvreemde in een kroeg, dus bedankte ik voor het aanbod, rekende af en stapte de hitte in zonder hem zelfs maar te hebben aangekeken. Feit is dat ik bang ben voor mannen, zowel voor vreemde mannen als voor mannen die ik ken, ook al weet ik dat er niets aan hen is om bang voor te zijn. Maar toch ben ik het, ze geven me de rillingen, dus ik stapte in mijn auto en sjeesde weg alsof ik op de vlucht was, zonder zelfs maar mijn veiligheidsgordel vast te maken. Dat kon ik na mijn volgende cafébezoekje wel doen.

De auto waarin ik reed was van mijn moeder geweest. Het was een Riley die ze van een van haar laatste royaltysuitkeringen had gekocht. Hij was nu vier jaar oud, nee, vijf, want hij was al een jaar oud toen ze hem kocht. Ze heeft er een jaar in gereden en Judith en ik hadden hem nu drie jaar, maar de mensen keken nog steeds verbaasd en nieuwsgierig opzij wanneer ze werden ingehaald, want de auto was een klassieker die onderhand flink wat olie slurpte. Hij was voor de helft van mij en voor de andere helft van Judith, althans dat nam ik aan, want niemand had er ooit wat over gezegd. Onze vader had, toen we na de begrafenis van onze moeder teruggingen, tegen ons gezegd dat we hem maar moesten nemen om naar Berkeley terug te rijden, en sindsdien hadden we er de beschikking over gehad en hem als onze auto beschouwd. Maar het voelde toch lang

niet hetzelfde als met onze piano. De piano hadden we zelf uitgezocht. Niemand had hem aan ons gegeven. We hadden hem op een zondag zien staan in *The Chronicle*, niet helemaal juist gespeld, maar niet elke zetter weet nu eenmaal raad met een naam als Bösendorfer, want die is lang en niet alledaags. Maar wij zagen hem dus wel, verstopt tussen de advertenties, wachtend om te worden opgemerkt en opgeëist, en wij gingen duimend dat hij nog niet verkocht zou zijn naar het adres toe, en ja, het was een echte. Het was onmiskenbaar een Bösendorfer, voor ons bestemd, en we werden ter plekke de gezamenlijke eigenaren. Zonder enige vorm van overleg. Zonder dat dat ook maar één seconde nodig was.

De volgende dag gingen we niet naar college. Het was de dag waarop we wat we hadden gekocht in bezit kregen en toekken hoe de piano met behulp van katrollen en een lier vanaf de straat naar de veranda van ons appartement werd gehesen. Hij zat dik ingepakt en was heel stoffig, de lier piepte, er werd luidkeels gevloekt en van enige waardigheid was geen sprake. Ik keek toe vanaf de straat, want ik wilde erbij zijn als hij zou vallen. Maar Judith keek toe vanaf de veranda en was er daar bij toen hij werd neergelaten, zonder poten, op zijn kant. Een paar tellen later was ik daar ook, hijgend en wel, en samen zagen we hoe twee mannen genaamd Otis en Carl hem op een dolly tillden, onze huiskamer in reden, de poten eronder schroefden en hem tegen de muur die we ervoor hadden vrijgemaakt schoven. Daarna pakte Otis de dekens en de dolly, bracht ze naar buiten en haakte ze aan de lier, terwijl Carl zijn ogen over het appartement liet gaan, en ook over ons, terwijl ik een cheque voor hem uitschreef.

‘Zijn jullie tweelingen?’ vroeg hij toen ik de cheque aan hem overhandigde, waarop ik zei: ‘Nee, nichten, volle nichten om precies te zijn,’ waarna hij vertrok, en Otis ook, zodat Judith

en ik ineens alleen in de kamer waren met het ding, helemaal zwart, met drie gedraaide poten, zomaar van ons. We wisten ons even geen houding te geven omdat we de last van de verantwoordelijkheid op ons voelden drukken, en geen van beiden wisten we op dat moment veel te zeggen. Ik liep wat rond door het huis, de slaapkamer in, terug naar de woonkamer, de veranda weer op, en ook Judith bewaarde een zekere afstand. Ze speelde staande een paar arpeggio's, maar waagde zich niet aan iets serieus. Later die middag gingen we naar de universiteit, naar de oefenkamertjes en de muziekkhuisjes, waaruit Judith een stapel van haar muziek mee naar huis nam, waarna ze de preludes en de fuga's ging spelen en alles in orde was. Ik heb die dag niets meer uitgevoerd en alleen maar geluisterd, in het besef dat ze steengoed was en dat we een geweldige piano hadden, en toen ze later die avond ophield met spelen en ook op de veranda kwam, waar ik naar de lichtjes had zitten kijken en had zitten luisteren, zei ze: 'Dit is hoe we moeten leven, vind je ook niet?' Het was alsof ik er mijn hele leven op had gewacht haar dat te horen zeggen, en ik antwoordde: 'Ja, nou en of, hoe zouden we het ons ooit nog anders kunnen voorstellen? Laten we zorgen dat we nooit opgescheept komen te zitten met buitenstaanders en gewoon onszelf zijn, en verder niet moeilijk doen, nu we deze piano hebben.'

We stonden tegen de balustrade van de veranda geleund en keken naar de lichtjes beneden en de sterren boven ons. De lichtjes stonden dicht bij elkaar en waren helderder, de sterren waren kouder en stonden verder van elkaar, en ik herinnerde mij hoe helder de sterren op zomeravonden op de ranch zijn, als er geen licht van beneden is dat ze verzwakt. We hadden zelfs onze eigen sterren. Onze vader liet ons zien hoe we ze in de verschillende jaargetijden konden vinden: Castor daar, Pollux daar, alleen kenden wij ze onder onze eigen namen. Nu zocht

ik ze weer, maar ik kon ze niet vinden. Ze stonden vermoedelijk ergens achter Grizzly Peak, dus stopte ik met zoeken en keek in plaats daarvan naar Judith, en kreeg ineens het gevoel dat de sterren me ongunstig gezind waren. En zij merkte dat.

‘We kunnen ook ergens anders gaan wonen, toch?’ hoorde ik haar zeggen. ‘We zouden in Parijs kunnen gaan wonen.’

‘In Parijs lijken we net zo op elkaar als hier, hoor.’

‘Maar daar zou het niet uitmaken. Daar slaan ze er geen acht op. Daarom gaan zwarten ook naar Parijs.’

‘Omdat daar niemand acht op ze slaat? Ik weet niet of ik wel wil dat niemand acht op me slaat. En ik wil dat voor jou ook niet.’

‘Dat zou wel loslopen. Jij zou lekker met alles kunnen kapen en kunnen gaan schrijven... en...’

‘Wat moet ik dan schrijven?’ vroeg ik, en voelde de oude ergernis opkomen.

‘Dat wat je hebt weggegooid,’ zei ze, heel simpel en onnadrukkelijk, alsof ze vond dat ik dat niet had moeten doen, en vrijwel ogenblikkelijk was de ergernis weer verdwenen.

‘En jij dan?’ vroeg ik, ‘zou jij daar ook aan het werk gaan?’, waarop ik niet meteen antwoord kreeg, maar uiteindelijk een dat haar veel moeite moet hebben gekost om te formuleren. Ze wist wat ze wilde, zei ze, althans dat dacht ze, en het was niet iets heel moeilijks of bepaalds zoals recitals geven en mensen laten betalen om haar te horen spelen. Het had meer te maken met in een muzikale traditie staan en daarin willen blijven, en daarbinnen willen werken, op een manier die het beste bij je past, het doet er niet toe welke, bijvoorbeeld door uit te voeren wat anderen schrijven, of wat in het verleden door anderen geschreven is, maar ook door zelf te componeren als je dat wilt en kunt, maar vooral door te proberen de traditie levend te houden en het kaf van het koren te scheiden, en die

twee vervolgens ook gescheiden te houden. Weten wat wat is, en je voor de volle honderd procent inzetten, daar heb je een heel leven voor nodig.

Terwijl ik zo naar haar stond te luisteren, wou ik dat mijn vader meeluisterde. Het was namelijk precies datgene wat hij ons altijd had voorgehouden, van kindsbeen af, en niet alleen over muziek, maar over alles. Het zuivere geloof van een scepticus. Misschien geloof je niet in recitals, maar je gelooft wel in de muziek, je voelt je betrokken bij wat ermee gebeurt en je bent bereid jouw eigen bijdrage aan de muziek te leveren, voor wat die waard is. Waarschijnlijk niet al te veel.

‘Waar zijn we mee bezig?’ zei ik. ‘Een opwekkingsbijeenkomst?’ waarop zij heel rustig zei dat ze dat inderdaad hoopte. Het was tijd voor ons om een beslissing te nemen: zijn wat we moesten zijn, of iets anders worden.

‘Ik weet niet precies wat je bedoelt,’ zei ik, al wist ik dat best. Wij waren laten we zeggen al te vertrouwelijk geworden met allerlei vreemden. Dat gold vooral voor mij, hoe goed het me ook had gedaan. Ik beschouwde het als mijn Rimbaud-fase, een periode van verbreding, maar dat was het niet alleen. We hadden ons er alle twee op toegelegd om ieder onze eigen weg te zoeken, verschillende meningen te hebben, een eigen vriendenkring en eigen voor- en afkeuren. We hadden enorm ons best gedaan van elkaar los te komen, en het enige wat het had opgeleverd was vermoeidheid en weersin. Geen andere manier van leven zou werken, geen andere manier voelde goed, en om dat in te zien was er niet meer nodig geweest dan een foutief gespelde piano in een advertentie. Wij herkennen een zetfout ogenblikkelijk als het ertoe doet, en alles was nu zo helder als glas. Wij hadden het besluit genomen, wij waren de bezitters van een piano. Wij hadden de verantwoordelijkheid op ons genomen en het was ook niet zomaar een piano, het was een

weergaloze piano, puntgaaf, onvergelijkbaar. Het vreemde was dat Judith de pianiste is, niet ik, maar ik had de advertentie gezien en het was geen seconde in een van ons beiden opgekomen om iets anders te doen dan hem samen te kopen en samen te bezitten.

Zo helder was alles op die eerste avond dat we de eigenaars van de piano waren. Ik voelde een soort van roes, niet door natuurlijke oorzaken, maar door de preludes en de fuga's, en het praten over Parijs, waar ze je gastvrij ontvangen en je accepteren zoals je bent en er vervolgens geen acht op slaan, wat 'er' dan ook maar inhoudt. Een heerlijke stad om je piano in neer te zetten.

'Parijs lijkt me prima,' zei ik, 'al herinner ik me wel dat ze ons die keer dat we er waren o zo schattig vonden.'

'Toen waren we tien,' zei Judith. 'Nu zijn we niet schattig meer.'

Daar moest ik even over nadenken, zonder naar haar gezicht te kijken om het zeker te weten. Ik voelde me niet schattig. Ik had me nog nooit in mijn leven zo serieus gevoeld, want ik had nog nooit de opwindings die een ingrijpende beslissing met zich meebrengt ervaren, en midden in die opwindings ging de telefoon, en ik zei tegen Judith dat ze hem moest laten rinkelen omdat het vast Liz Janko was. Het was al twee maanden lang Liz Janko.

'Janko Jankvlo,' zei Jude heel scherp, en ik knikte instemmend terwijl we de telefoon twintig keer lieten overgaan, totdat hij ophield.

'Heb je d'r eigenlijk ooit wel leuk gevonden?' vroeg Jude zodra het stil was. Het klonk als iets wat ze me al twee maanden had willen vragen.

'Nee,' zei ik, 'niet echt.'

'Maar waarom dan?'

‘Uit een soort van attentheid. Ik wilde jou niet in de weg zitten.’

‘Zo attent hoef je toch niet te zijn?’ zei ze. ‘Dat je dan zelf weggaat?’

Het duurde even voordat ik iets kon uitbrengen. Ik liep naar de verandadeur en deed die dicht, voor het geval dat de telefoon weer zou gaan, en terwijl ik terugliep zei ik: ‘Zij is niet de enige. Ik kan ze geen van allen uitstaan,’ en ik ging door, want er was geen reden om dat niet te doen nu we een gemeenschappelijke toekomst hadden en allerlei toekomstplannen, en ik vertelde haar zo eerlijk als ik kon over hoe ik in elkaar zit. Bij mannen voel ik me als een vogeltje in de klauwen van een kat, doodsbang, opgesloten in een angstdroom, met als enige wens me uit hun greep los te rukken en te gaan douchen.

‘Vogeltjes douchen niet,’ zei Jude, waarna ik haar eerst allerlei voorbeelden moest geven van vogelbadjes, tuinsproeiers, sprinklers en fonteinen in parken voordat ik toekwam aan wat ik haar wilde zeggen, wat een stuk ingewikkelder was dan de verhouding kat-vogel, douches daargelaten, omdat ik niet bang ben voor vrouwen, daar ben ik in de verste verte niet bang voor. Tot op zekere hoogte fascineren ze me zelfs, en dat zei ik ook.

‘Tot op welke hoogte?’ vroeg Jude, en ze wilde het echt weten, dus groef ik in mijn geheugen en zei dat het misschien iets te maken had met de geijkte raad nooit met vreemden te praten en goed te onthouden dat vrouwen erger zijn dan mannen. Nou, en die raad over vrouwen kon ik in de wind slaan, en dat had ik ook gedaan. Ik kon prima met ze praten, maar op het moment dat ze geen vreemden meer waren, wou ik wel altijd dat ze dat weer werden.

‘Ze dringen zich op,’ zei ik. ‘Ik heb het gevoel achtervolgd te worden.’

‘Hoe dan?’ vroeg Judith en ik was het haar net aan het uitleg-